



BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Analizë mbi Përdorimin e Instrumenteve të Pagesave

S h k u r t 2 0 1 6

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Analizë mbi Përdorimin e Instrumenteve të Pagesave

(bazuar në të dhënat e raportuara nga bankat komerciale në baza të rregullta periodike)

BOTUES ©Banka Qendrore e Republikës së Kosovës
Departamenti i Sistemit të Pagesave
33 Garibaldi, Prishtinë 10000
Tel: ++381 38 222 055
Fax: ++381 38 243 763

FAQJA E INTERNETIT www.bqk-kos.org

ADRESA ELEKTRONIKE payment.systems@bqk-kos.org

Gjylfidane Kastrati-Kadrijaj, Drejtore e Departamentit të
Sistemit të Pagesave
Masar Baxhaku, Analist për Mbikëqyrje të Sistemit të Pagesave
Qëndresa Krasniqi, Zyrtare për Mbikëqyrje të Sistemit të
Pagesave

SHKURTESAT:

ATM	Bankomat
BQK	Banka Qendrore e Republikës së Kosovës
DD	Debitim Direkt
DSP	Departamenti i Sistemit të Pagesave
EFT-POS	Transferimi Elektronik i Mjeteve në Pikat e Shitjes
POS	Pikë e Shitjes
SEKN	Sistemi Elektronik i Kliringut Ndërbankar

INFORMATË:

Për përshkrim më të detajuar referohuni shënimeve sqaruese.
Përdoruesit e këtyre të dhënave kërkohen të citojnë burimin.
Citimi i sugjeruar: Banka Qendrore e Republikës së Kosovës,
Analizë mbi Përdorimin e Instrumenteve të Pagesave, Prishtinë 2016.
Çdo korrigjim i nevojshëm bëhet në versionin elektronik.
Ky publikim përfshin të dhënat në dispozicion deri më 31 dhjetor 2015.

PËRMBAJTJA

HYRJE	06
1. Transaksionet ndërbankare	07
1.1. Vëllimi dhe vlera e transaksioneve ndërbankare	07
2. Numri i llogarive bankare	11
2.1. Llogaritë e-banking	12
2.2. Urdhëresat periodike	15
2.3. Debitimi Direkt	15
3. Terminalet ATM dhe POS	16
4. Numri i kartelave	18
5. Transaksionet me kartela	19

PREZANTIMI GRAFIK

1. Përqindja e transaksioneve (sipas numrit)	09
2. Përqindja e transaksioneve (sipas vlerës)	09
3. Numri i transaksioneve të rregullta (në milionë)	10
4. Vlera e transaksioneve të rregullta (në miliardë euro)	10
5. Numri i transaksioneve ndërbankare (në milionë)	10
6. Vlera e transaksioneve ndërbankare (në miliardë euro)	10
7. Numri i llogarive bankare (në milionë)	11
8. Numri i llogarive e-banking	13
9. Numri i transaksioneve e-banking (në mijëra)	14
10. Vlera e transaksioneve e-banking (në miliardë)	14
11. Urdhëresat periodike	15
12. Debitimi Direkt	16
13. Numri i terminaleve POS	17
14. Debit dhe kredit kartelat	19
15. Numri i përgjithshëm i kartelave	19

TABELAT STATISTIKORE

1. Numri i transaksioneve ndërbankare	08
2. Vlera e transaksioneve ndërbankare	08

3. Numri i llogarive bankare -----	11
4. Numri i llogarive e-banking sipas llojit -----	14
5. Numri i terminaleve ATM -----	17
6. Numri i terminaleve POS-----	17
7. Numri i kartelave sipas funksionit -----	18
8. Numri i transaksioneve me kartela -----	20
9. Vlera e transaksioneve me kartela -----	21
Përfundim -----	22

Hyrje

Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQK) promovon sigurinë dhe efikasitetin e instrumenteve të pagesave në mënyrë që të ruaj besimin në para dhe instrumente të tjera të pagesave. Ndjekja e këtyre objektivave është veçanërisht e rëndësishme në Kosovë, ku përdorimi i instrumenteve të pagesave pa para të gatshme është më pak i përhapur se në vendet e tjera evropiane.

Instrumentet e pagesave mundësojnë transferimin e fondeve ndërmjet palëve të ndryshme. Dy kategoritë kryesore të instrumenteve të pagesave janë: paraja e gatshme dhe instrumentet alternative për pagesa pa para të gatshme (kredit transferet, debitimi direkt, pagesat me kartela, paraja elektronike etj.). Disponueshmëria e një game të gjerë të instrumenteve të pagesave ofron avantazhe për sa i përket fleksibilitetit të përdorimit, kostos më të ulët dhe sigurisë më të madhe.

Viti 2015 është karakterizuar me rritje të shpejt si në numër ashtu edhe në përdorim të instrumenteve të pagesave pa para të gatshme. Sot rreth 47 përqind e qytetarëve në Kosovë kanë në posedim një debit kartelë dhe rreth 11 përqind e tyre posedojnë një kredit kartelë.

Po ashtu, gjatë vitit 2015 vërehet përmirësimi i mëtejshëm i infrastrukturës për pagesa: numri i terminaleve ATM u rrit për 8.4 përqind, ndërsa numri i terminaleve POS u rrit për 3.8 përqind.

Inkurajues është fakti se krahas rritjes së numrit të instrumenteve për pagesa elektronike, gjatë vitit 2015 vërehet një rritje e shpejtë edhe e përdorimit të këtyre instrumenteve.

1. Transaksionet ndërbankare

Në Kosovë funksionon një sistem i vetëm për pagesa ndërbankare, operuar dhe mbikëqyrur nga Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQK). Sistemi Elektronik i Kliringut Ndërbankar (SEKN) është sistem hibrid i pagesave, përmes të cilit kanalizohen, si pagesat me vlerë të vogël po ashtu edhe ato me vlerë të mëdha.

Vëllimi dhe vlera e transaksioneve të procesuara përmes SEKN-së vazhdimisht është në rritje, që mund të arsyetohet me efikasitetin dhe sigurinë e lartë që ofron ky sistem. Në vazhdimësi, SEKN-ja ka pësuar ndryshime duke iu përshtatur kushteve të reja dhe zhvillimeve teknologjike, të cilat kanë mundësuar që sot SEKN-ja të jetë sistem i automatizuar i përpunimit të të dhënave mbi transaksionet e pagesave ndërbankare (kliringun dhe shlyerjet në llogari).

1.1. Vëllimi dhe vlera e transaksioneve ndërbankare

Nga të dhënat statistikore të analizuara në këtë raport, mund të konstatohet për rritjen e vazhdueshme të numrit të transaksioneve ndërbankare për secilin lloj të pagesave.

Pagesat e rregullta individuale kanë pasur një tendencë të qëndrueshme rritjeje nga viti në vit, gjë që ka ndikuar edhe në rritjen e përgjithshme të transaksioneve ndërbankare. Pagesat prioritare individuale, të cilat kryesisht janë pagesa në vlera më të mëdha dhe të cilat kryhen për një kohë relativisht të shpejtë, gjithashtu kanë shënuar rritje të vazhdueshme nga periudha në periudhë.

Pagesat Kos-Giro, fillimisht ishin të pranuar nga një numër i limituar i kompanive. Megjithatë me kalimin e kohës numri i kompanive që përdornin Kos-Giro u rrit, gjë që ndikoi edhe në rritjen e numrit dhe vlerës së transaksioneve Kos-Giro. Sot këto transaksione përfaqësojnë një pjesë shumë të rëndësishme të sistemit të pagesave.

Në tabelën 1 është paraqitur numri i transaksioneve ndërbankare për secilin modul të pagesave, që nga viti 2011 deri vitin 2015.

Tabela 1. Numri i transaksioneve ndërbankare

Lloji i transaksioneve	2011	2012	2013	2014	2015
Të rregullta	727,668	833,409	970,717	1,032,043	1,210,355
Prioritare	18,657	22,300	24,812	26,079	28,645
Të rregullta-masive	2,937,845	2,916,145	3,294,677	3,731,436	3,766,942
Prioritare-masive	2,091	3,873	1,797,330	3,233,049	3,463,257
Pagesat xhiro	496,197	543,338	692,281	1,013,620	1,349,316
Letrat me Vlerë	-	309	498	618	976
Debitimi Direkt	7,321	10,304	13,115	14,582	15,565
Totali	4,189,779	4,329,678	6,793,430	9,051,427	9,835,056

Burimi: BQK (2015)

Numri i përgjithshëm i transaksioneve ndërbankare gjatë vitit 2015 arriti në rreth 9.8 milionë transaksione. Faktori kryesor që ka ndikuar në rritjen e numrit të transaksioneve ndërbankare të SEKN-së gjatë kësaj periudhe është procesimi i pagave të shërbyesve të administratës publike, si dhe pagesave për kategoritë e skemave sociale të MPMS-së përmes këtij sistemi.

Edhe gjatë viteve të mëparshme kishte rritje të numrit të transaksioneve të procesuara përmes SEKN-së por me trend më të ngadalshëm krahasuar me këtë periudhë.

Pagesat e rregullta individuale gjatë këtij viti vazhduan me trend rritës, numri i tyre kaloi mbi 1.2 milion transaksione. Me trend të rritjes u karakterizuan edhe llojet e tjera të transaksioneve: numri i pagesave prioritare arriti në 28.6 mijë transaksione, të rregullta masive 3.8 milion, Kos Giro mbi 1.35 milion transaksione, Debitimi Direkt 15.6 mijë transaksione, të cilat gjithnjë e më shumë po bëhen pjesë e rëndësishme e SEKN-së.

Tabela 2. Vlera e transaksioneve ndërbankare

Lloji i transaksioneve	2011	2012	2013	2014	2015
Të rregullta	3,089,861,523	3,161,880,010	3,319,527,253	3,329,886,961	3,677,815,746
Prioritare	652,651,299	893,490,615	768,577,986	666,722,026	712,772,611
Të rregullta-masive	465,187,794	470,361,458	531,795,573	536,499,429	595,030,788
Prioritare-masive	1,434,815	2,397,909	374,517,269	645,334,638	707,508,538
Pagesat xhiro	871,170,119	892,130,913	899,986,956	949,316,256	1,048,213,712
Letrat Me Vlerë	-	252,653,198	534,011,408	695,370,096	723,042,066
Debitimi Direkt	6,252,068	8,043,429	6,763,903	7,182,931	7,152,037
Totali	5,086,557,617	5,680,957,532	6,435,180,348	6,830,312,337	7,471,535,498

Burimi: BQK (2015)

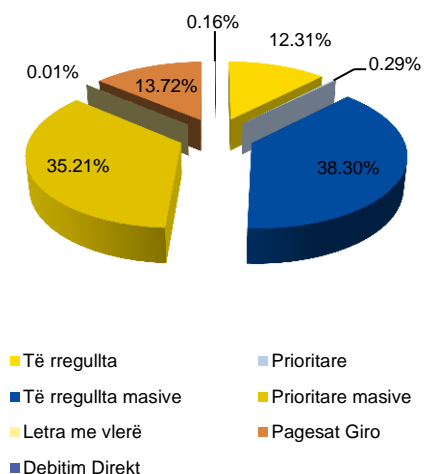
Në tabelën 2 është paraqitur vlera e transaksioneve ndërbankare nga viti 2011 deri në vitin 2015. Vlera e përgjithshme e transaksioneve ndërbankare

gjatë kësaj periudhe arriti vlerën e rreth 7.47 miliardë eurosh. Vetëm vlera e pagesave të rregullta individuale kaloi vlerën e 3.67 miliardë euro, ndërsa vlera e moduleve tjera të pagesave ishte më e vogël krahasuar me pagesat e rregullta.

Duke u bazuar në të dhënat e paraqitura në tabelën 1 dhe 2, mund të konstatohet lidhur me peshën e secilit lloj të pagesave në vlerën e përgjithshme të pagesave.

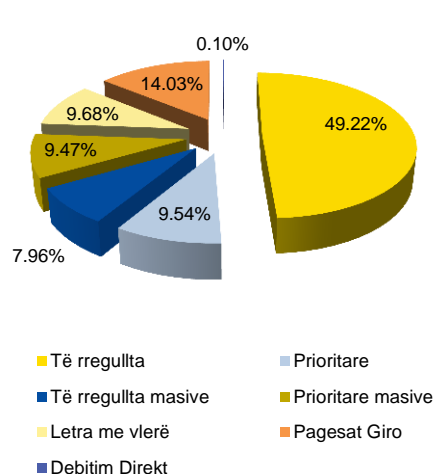
Gjatë vitit 2015, pagesat e rregullta individuale përbëjnë 12.31 përqind të numrit të përgjithshëm të pagesave ndërsa në vlerën e përgjithshme të transaksioneve ndërbankare ato marrin pjesë me 49.22 përqind. Pagesat prioritare individuale zënë vetëm 0.29 përqind të numrit të transaksioneve, ndërsa vlera e tyre përbën rreth 9.54 përqind të vlerës së transaksioneve.

Figura 1. Përqindja e transaksioneve (sipas numrit)



Burimi: BQK (2015)

Figura 2. Përqindja e transaksioneve (sipas vlerës)



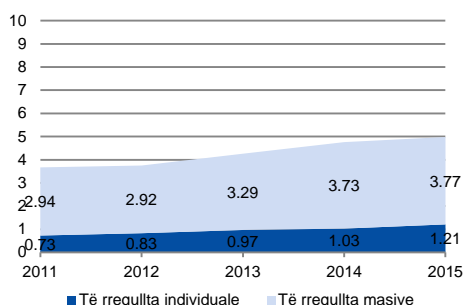
Burimi: BQK (2015)

Pagesat e rregullta masive përbëjnë rreth 38.3 përqind të numrit të përgjithshëm të transaksioneve ndërsa vlera e tyre merr pjesë me 7.96 përqind në vlerën e transaksioneve. Pagesat prioritare masive përbëjnë rreth 35.21 përqind të numrit të përgjithshëm të transaksioneve ndërbankare ndërsa vlera e tyre rreth 9.47 përqind të vlerës së transaksioneve ndërbankare. Debitimi Direkt merr pjesë me më pak se 1%, si në numër ashtu edhe në vlerë të transaksioneve ndërbankare.

Pagesat Kos Giro vazhdojnë të jenë pjesë shumë e rëndësishme e sistemit të pagesave: numri i tyre përbën 13.72 përqind të numrit të transaksioneve, ndërsa vlera e tyre përbën 14.03 përqind të vlerës së transaksioneve ndërbankare. Letrat me vlerë marrin pjesë me numër shumë të vogël (rreth

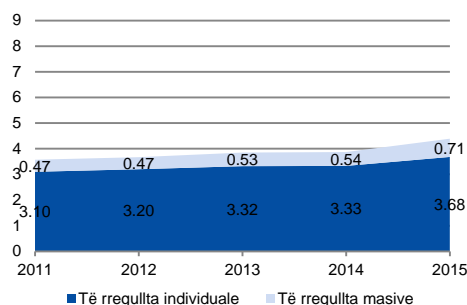
0.01 përqind), por vlera e tyre përbën rreth 9.54 përqind të vlerës së përgjithshme të transaksioneve ndërbankare.

Figura 3. Numri i transaksioneve të rregullta (në milionë)



Burimi: BQK (2015)

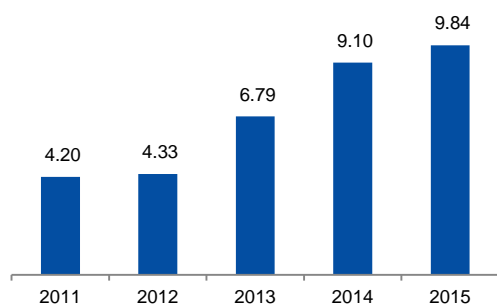
Figura 4. Vlera e transaksioneve të rregullta (në miliardë euro)



Burimi: BQK (2015)

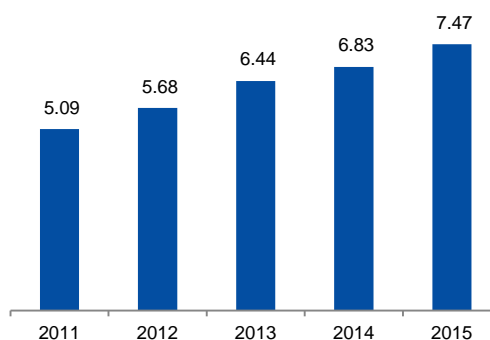
Në figurat 3 dhe 4 janë paraqitur numri dhe vlera e pagesave të rregullta individuale dhe të rregullta masive nga viti 2011 deri në vitin 2015. Nga të dhënat e paraqitura në figura, më së miri shihet dallimi mes numrit dhe vlerës së këtyre transaksioneve. Përderisa pagesat e rregullta masive dominojnë në numër ndaj atyre të rregullta individuale, e kundërta mund të thuhet për vlerën e tyre: vlera e pagesave të rregullta individuale dominon përkundërt pagesave të rregullta masive.

Figura 5. Numri i transaksioneve ndërbankare (në milionë)



Burimi: BQK (2015)

Figura 6. Vlera e transaksioneve ndërbankare (në miliardë euro)



Burimi: BQK (2015)

Në figurat 5 dhe 6 është paraqitur numri dhe vlera e përgjithshme e transaksioneve ndërbankare nga viti 2011 deri në vitin 2015. Si rezultat i funksionimit efikas dhe të sigurt të sistemit të pagesave në Kosovë, numri dhe vlera e pagesave ndërbankare vazhdimisht është në rritje.

2. Numri i llogarive bankare

Shtrirja gjeografike e bankave komerciale në të gjithë territorin e Republikës së Kosovës ka ndikuar, që qytetarët të kenë më të lehtë qasjen në banka dhe rrjedhimisht pjesa më e madhe e popullatës është e përfshirë në një mënyrë apo tjetër në marrëdhënie me banka (p.sh. kanë llogari bankare, kartela, kredi etj.).

Në fund të vitit 2015, numri i llogarive bankare në Kosovë ishte rreth 1.89 milion llogari, që në krahasim me numrin e popullsisë do të thotë se afërsisht çdo banor ka një llogari bankare.

Tabela 3. Numri i llogarive bankare

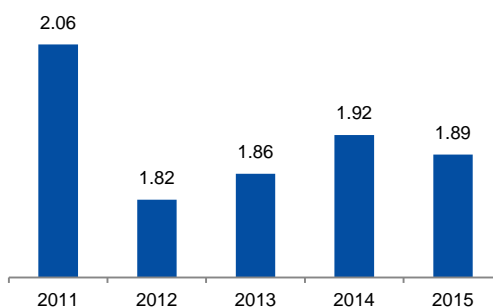
Përshkrimi i Llogarive	2014				2015			
	TM1	TM2	TM3	TM4	TM1	TM2	TM3	TM4
Llogaritë e klientëve	1,853,272	1,878,957	1,903,456	1,917,513	1,955,723	1,873,685	1,886,277	1,886,644
1 - llogari të rezidentëve	1,823,948	1,849,058	1,872,837	1,886,421	1,925,017	1,845,588	1,858,131	1,858,676
a - individuale	1,699,088	1,723,516	1,745,168	1,757,741	1,795,369	1,717,378	1,731,360	1,732,544
b - afariste	124,860	125,542	127,669	128,680	129,648	128,210	126,771	126,132
2 - llogari të jorezidentëve	29,324	29,899	30,619	31,092	30,706	28,097	28,146	27,968
a - individuale	28,377	28,909	29,579	30,035	29,645	27,047	27,213	27,085
b - afariste	947	990	1,040	1,057	1,061	1,050	933	883

Burimi: BQK (2015)

Në tabelën 3 është paraqitur numri i llogarive bankare gjatë 2 viteve të fundit të ndara sipas mbajtësve të llogarive. Në TM4 të vitit 2015 numri i përgjithshëm i llogarive bankare është 1,886,644 ku nga këto llogari 98,5 përqind janë llogari të rezidentëve, ndërsa vetëm rreth 1.5 përqind janë llogari të jorezidentëve. Në krahasim me tremujorin e kaluar, numri i llogarive është rritur për rreth 0.02 përqind. Nëse krahasimin e bëjmë me periudhën e njëjtë të një viti më parë, do të vërejmë se numri i përgjithshëm i llogarive ka rënë për rreth 1.6 përqind.

Numri kaq i lartë i llogarive bankare mund të shpjegohet me faktin se një klient mund të ketë llogari në më shumë se një bankë në të njëjtën kohë.

Figura 7. Numri i llogarive bankare (në milionë)



Burimi: BQK (2015)

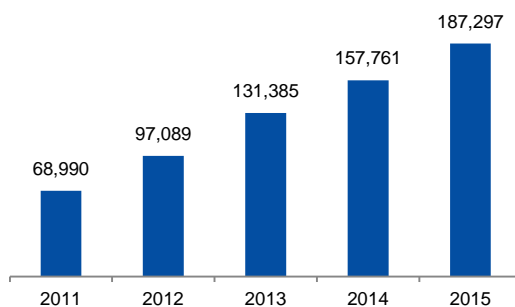
2.1. Llogaritë e-banking

Përkundër trendit në rritje, megjithatë Kosova vazhdon të ketë numër relativisht të vogël të përdoruesve të shërbimit e-banking. Në figurën 8 është paraqitur numri i përdoruesve të këtij shërbimi sipas viteve. Norma e rritjes së numrit të llogarive të cilave klientët mund t'iu qasen përmes shërbimit e-banking, në vitin 2013 krahasuar me vitin paraprak (2012) ishte rreth 35.3 përqind, ndërsa një vit më parë norma e rritjes ishte rreth 40.7 përqind. Po ashtu edhe në vitin 2014 numri i llogarive, që klientët mund t'iu qasen përmes internetit pati trend rritës rreth 20.1 përqind krahasuar me fundin e vitit 2013. Krahasuar me vitin 2014, në vitin 2015 numri i llogarive që klientët mund t'u qasen on-line nga interneti u rrit për 18.7 përqind.

Rritja e numrit të përdoruesve të shërbimit e-banking zvogëlon në masë të madhe edhe pagesat në para të gatshme, i cili është edhe njëri nga qëllimet e institucioneve financiare në vend. Kryerja e transaksioneve përmes shërbimit e-banking është një formë mjaft efikase dhe e sigurt, pasi që klientët kursejnë kohë dhe transaksionet mund t'i kryejnë në çdo kohë dhe nga çdo vend.

Tendenca rritëse e përdoruesve të shërbimit e-banking mund të arsyetohet me angazhimin e shtuar të të gjitha institucioneve financiare për zvogëlimin e pagesave në para të gatshme, përmes fushatave të tyre informuese mbi efikasitetin, sigurinë dhe përparësitë e tjera që ofron ky shërbim.

Figura 8. Numri i llogarive e-banking



Burimi: BQK (2015)

Në tabelën 4 është paraqitur numri i përdoruesve të shërbimit e-banking sipas tipit të llogarive, të ndara në llogari të individëve dhe llogari afariste. Nga të dhënat e paraqitura në tabelë shihet se nga numri i përgjithshëm i përdoruesve të shërbimit e-banking 79.71 përqind janë llogari, që shfrytëzohen nga personat privatë, ndërsa vetëm 20.29 përqind janë llogari që shfrytëzohen nga ana e bizneseve.

Tabela 4. Numri i llogarive e-banking sipas llojit

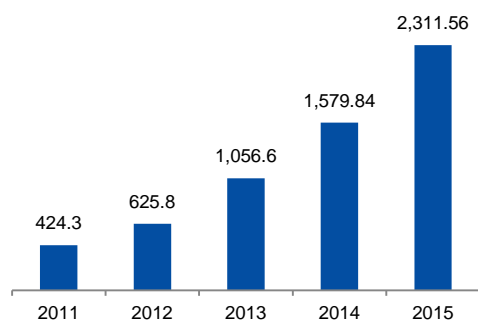
Përshkrimi	Numri	%
Llogari individuale	149,300	79.71%
a - individuale (rezident)	145,264	
b - individuale (jo-rezident)	4,036	
Llogari afariste	37,997	20.29%
a - afariste (rezident)	37,611	
b - afariste (jo-rezident)	386	
Totali	187,297	100.00%

Burimi: BQK (2015)

Nga tabela po ashtu shihet se nga numri i përgjithshëm i llogarive individuale që përdorin shërbimin e-banking, 97.3 përqind e tyre janë llogari të rezidentëve, ndërsa vetëm rreth 2.7 përqind janë të jorezidentëve. E njëjta mund të thuhet edhe për llogaritë e personave juridikë, ku nga numri i përgjithshëm i tyre rreth 98.9 përqind janë të rezidentëve, ndërsa vetëm 1.1 janë të jorezidentëve.

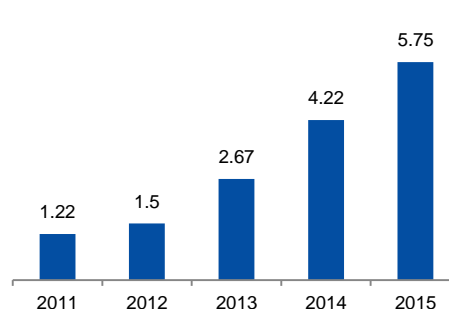
Në grafikun 9 dhe 10 është paraqitur numri dhe vlera e pagesave të procesuara përmes shërbimit e-banking. Nga të dhënat e paraqitura shihet rritja e shpejtë e numrit dhe vlerës së transaksioneve me e-banking.

Figura 9. Numri e transaksioneve e-banking (në mijëra)



Burimi: BQK (2015)

Figura 10. Vlera e transaksioneve e-banking (në miliardë)

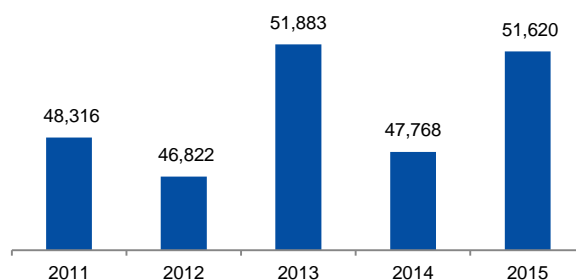


Burimi: BQK (2015)

2.2. Urdhëresat Periodike

Numri i llogarive të lidhura me urdhëresa periodike vazhdimisht ka pasur ndryshime edhe pse këto ndryshime kanë qenë me ritëm mjaft të ulët. Nga figura 11 mund të shihet lëvizja e numrit të llogarive të lidhura me urdhëresa periodike sipas viteve. Nëse krahasojmë numrin e llogarive të lidhura me urdhëresa periodike mes vitit 2013 me fundin e vitit 2012, do të konstatohet se ka pasur normë rritëse rreth 10.8 përqind, ndërsa nëse krahasojmë vitin 2012 me vitin 2011 do të shohim se ka pasur rënie prej rreth 3.1 përqind. Në fund të vitit 2015 numri i llogarive të lidhura me urdhëresa periodike pati ngritje për 8.1 përqind krahasuar me fundin e vitit 2014.

Figura 11. Urdhëresat periodike



Burimi BQK (2015)

2.3. Debitimi Direkt

Njëra nga format e reja për kryerjen e disa shërbimeve të caktuara të pagesave është Debitimi Direkt, skemë kjo e operuar dhe mbikëqyrur nga BQK-ja. Nëse krahasojmë numrin e transaksioneve të Debitimit Direkt në tremujorin e katërt të vitit 2015 (TM4 2015) me tremujorin përkatës të vitit 2014, do të shohim se ka pasur ngritje prej rreth 26.62 përqind. Ndërsa vlera

e transaksioneve përmes skemës së Debitimit Direkt në këtë periudhë ka pasur rënie rreth 16.85 përqind.

Tabela 5. Numri dhe vlera e transaksioneve përmes Debitimit Direkt

Transaksionet ndërbankare të realizuara përmes skemës së Debitimit Direkt	Numër			Vlerë		
	TM4 2014	TM4 2015	Ndryshimi (%)	TM4 2014	TM4 2015	Ndryshimi (%)
	3,659	4,633	26.62%	2,205,726	1,834,060	-16.85%

Burimi: BQK (2015)

3. Terminalet ATM dhe POS

Në tabelën 6 është paraqitur numri i terminaleve ATM nëpër vite nga viti 2011 deri në tremujorin e katërt të vitit 2015. Nga të dhënat e paraqitura në tabelë mund të vërehet rritja e numrit të terminaleve ATM përgjatë viteve. Vitet e para pas luftës së Kosovës u karakterizuan me numër të vogël të terminalëve ATM. Megjithatë, sot kjo situatë është përmirësuar ndjeshëm. Në vitin 2011 norma e rritjes ishte rreth 11 përqind. Numri i ATM-ve kishte normë rritëse edhe për vitin 2012, nëse krahasojmë vitin 2012 me fundin e vitit 2011 do të konstatohet normë e rritjes prej rreth 5 përqind. Ndërsa gjatë vitit 2013, trendi i rritjes së numrit të terminaleve ATM ishte rreth 2.7 përqind.

Në fund të vitit 2014 numri i terminaleve ATM arrin në 498, që krahasuar me një vit më parë paraqet rritje prej rreth 0.4 përqind. Numri i terminaleve ATM në fund të vitit 2015 ishte 540, që krahasuar me fundin e vitit 2014 paraqet rritje prej rreth 8.43 përqind. Shumica e terminaleve ATM që janë instaluar në Kosovë ofrojnë funksionin e tërheqjes, ndërsa 78 prej tyre ofrojnë edhe mundësinë e deponimit. Gjatë vitit 2015 vërehet rritje e shpejt e numrit të terminaleve ATM të cilët ofrojnë mundësinë e deponimit të parave të gatshme.

Tabela 6. Numri i Terminaleve ATM

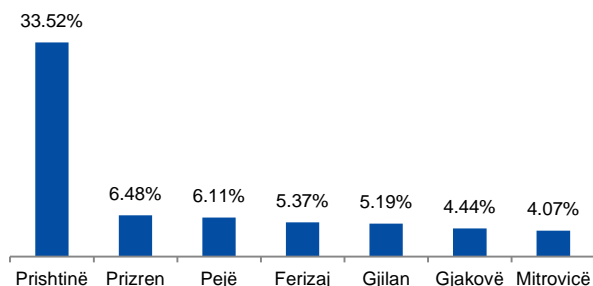
Terminalet sipas funksionit	2011	2012	2013	2014	2015
Automated Teller Machines (ATM)	460	483	496	498	540
prej të cilave:					
1 - ATM me funksion tërheqje cash	460	483	496	498	540
2 - ATM me funksion të pagesave Kos-Giro	69	73	70	50	97
3 - ATM me funksion depozitim cash	1	1	8	13	78

Burimi: BQK (2015)

Në grafikun 12 është paraqitur shpërndarja e rrjetit të terminaleve ATM në qytetet më të mëdha të Kosovës. Nga grafiku konstatohet se pjesa më e madhe e terminaleve ATM është koncentruar në qytetin e Prishtinës, ndërsa

pjesa tjetër është e shpërndarë mes qyteteve tjera të Kosovës. Arsytet e përqendrimit kaq të madh të terminaleve ATM në Prishtinë janë të ndryshme si: numri i madh i banorëve që jetojnë në Prishtinë, numri i filialeve të bankave, bizneset që operojnë në këtë qytet, etj.

Figura 12. Shpërndarja e terminaleve ATM nëpër qytete



Burimi: BQK (2015)

Në tabelën në vijim është paraqitur numri i terminaleve POS të instaluar në Kosovë nga viti 2011 deri vitin 2015. Terminalët POS u mundësojnë klientëve kryerjen e pagesave me kartela pa pasur nevojë për para të gatshme. Kjo është një mënyrë shumë e lehtë dhe e sigurt e kryerjes së pagesave për mallra apo shërbime të ndryshme. Nëse krahasojmë numrin e POS terminaleve në fund të vitit 2012 me fundin e vitit 2011 do të konstatohet rritje e tyre prej rreth 14 përqind. Në fund të vitit 2013 numri i terminaleve POS arriti në 9,071, që krahasuar me vitin 2012 paraqet rritje prej 5.6 përqind. Po ashtu edhe gjatë vitit 2014 numri i terminaleve POS vazhdoi të rritet, që krahasuar me fundin e vitit 2013 paraqet rritje prej rreth 3.1 përqind. Në vitin 2015 numri i terminaleve POS u rrit për 3.81 përqind krahasuar me vitin 2014.

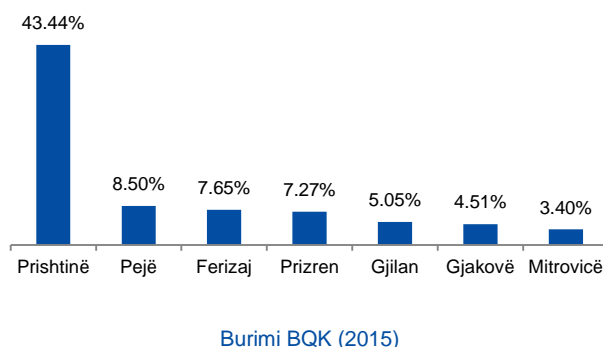
Tabela 7. Numri i terminaleve POS

Terminalët sipas funksionit	2011	2012	2013	2014	2015
Terminalë POS (Point of Sale)	7,534	8,592	9,071	9,349	9,705
prej të cilave:					
1 - terminalë POS me funksion tërheqje cash	1,376	220	215	220	180
2 - terminalë EFTPOS	6,320	8,499	8,856	9,179	9,525

Burimi: BQK (2015)

Në grafikun 13 është paraqitur shpërndarja e rrjetit të terminaleve POS në qytetet më të mëdha të Kosovës. Ngjashëm me shpërndarjen e terminaleve ATM edhe rrjeti i terminaleve POS është më i përqendruar në Prishtinë.

Figura 13. Shpërndarja e terminaleve POS nëpër qytete



4. Numri i Kartelave

Në tabelën 8 është paraqitur numri i kartelave sipas funksionit që kryejnë nga viti 2014 deri në vitin 2015. Në TM4 2015 numri i kartelave me funksion debiti shënoi rritje prej rreth 23.6 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar, po ashtu edhe numri i kartelave të kreditit pati trend rritës prej rreth 67.6 përqind. Numri i përgjithshëm i kartelave në TM4 2015 krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar pati rritje prej rreth 28.1 përqind.

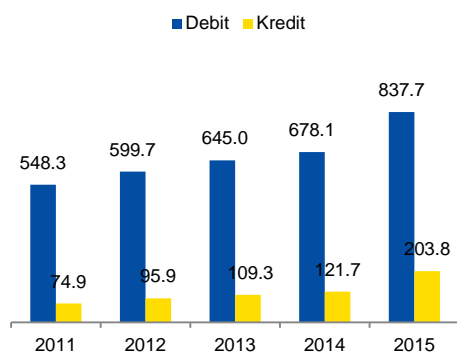
Tabela 8. Numri i kartelave sipas funksionit

Kartelat sipas funksionit	2014				2015			
	TM1	TM2	TM3	TM4	TM1	TM2	TM3	TM4
Kartela me funksion cash-i	731,442	750,878	813,119	813,026	966,520	965,997	1,011,222	1,041,592
Kartela me funksion pagese	731,442	750,878	798,996	799,742	965,175	965,820	1,011,024	1,041,592
prej të cilave:								
1 - Kartela me funksion debiti	618,926	633,635	679,465	678,090	784,613	777,126	815,362	837,747
2 - Kartela me funksion krediti	112,516	117,243	119,531	121,652	180,562	188,694	195,662	203,845
Kartela me funksion para elektronike	15,125	14,203	14,203	13,284	1,345	177	198	199
Numri total i kartelave	746,567	765,081	813,119	813,026	966,520	965,977	1,011,222	1,041,791

Burimi BQK (2015)

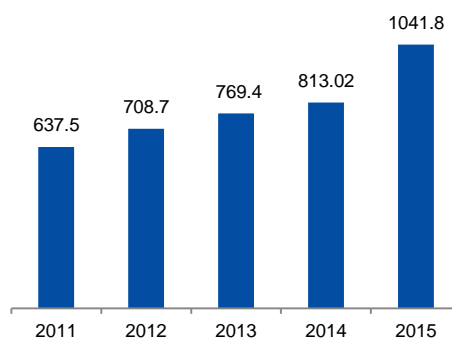
Në figurat 14 dhe 15 është paraqitur numri i kartelave të debitit dhe kreditit, si dhe numri i përgjithshëm i tyre për disa vite. Kartelat e debitit vazhdojnë edhe më tutje të mbeten në numër më të madh krahasuar me llojet e tjera të kartelave. Kështu në TM4 2015 kartelat e debitit përbënin rreth 80.4 përqind të numrit të përgjithshëm të kartelave, kartelat e kreditit merrnin pjesë me 19.6 përqind të numrit të përgjithshëm të kartelave.

Figura 14. Debit dhe kredit kartelat (në mijëra)



Burimi: BQK (2015)

Figura 15. Numri i përgjithshëm i kartelave (në mijëra)

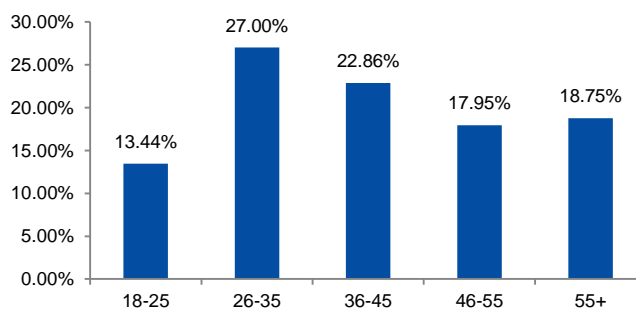


Burimi: BQK (2015)

Nga numri i përgjithshëm i kartelave në qarkullim, kartelat e markës VISA vazhdojnë të dominojnë tregun, në krahasim me përdorimin e kartelave tjera, të cilat pasohen nga kartelat e markës MasterCard.

Në grafikun në vazhdim është paraqitur shpërndarja e kartelave sipas moshës së poseduesve të tyre. Nga të dhënat e paraqitura në grafik shihet se nga numri i përgjithshëm i poseduesve të kartelave, 13.44 përqind e tyre janë të moshës 18-25 vjeç, 27.00 përqind janë të moshës 26-35 vjeç, 22.86 përqind të moshës 36-45 vjeç, 17.95 përqind të moshës 46-55 vjeç dhe 18.75 përqind të moshës mbi 55 vjeç.

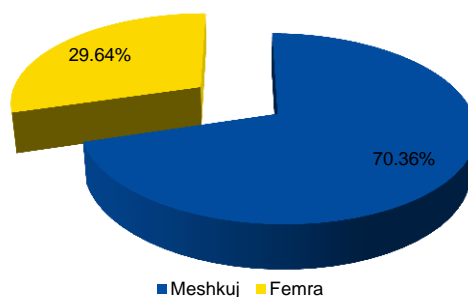
Figura 16. Poseduesit e kartelave sipas moshës



Burimi: BQK (2015)

Në grafikun 17 është paraqitur struktura e mbajtësve të kartelave sipas gjinisë. Nga të dhënat e paraqitura në grafik, mund të konstatohet për shpërndarje joproporcionale të kartelave sipas gjinisë së poseduesve të tyre, me ç'rast, nga numri i përgjithshëm i kartelave, vetëm 29.64 përqind e tyre zotërohen nga femrat, ndërsa pjesa tjetër prej 70.36 përqind zotërohet nga meshkujt.

Figura 17. Poseduesit e kartelave sipas gjinisë



Burimi: BQK (2015)

5. Transaksionet me Kartela

Nga tabela numër 9 mund të shihet lëvizja e numrit të transaksioneve me kartela gjatë vitit 2014 dhe gjatë vitit 2015 sipas periudhave të rregullta tremujore. Nga të dhënat e paraqitura në tabelë, mund të konstatohet se numri i përgjithshëm i transaksioneve me kartela ka pasur rritje të vazhdueshme përgjatë çdo periudhe.

Në tremujorin e dytë të vitit 2014 numri i përgjithshëm i transaksioneve me kartela u rrit për 10.8 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar. Numri i tërheqjeve në terminale ATM u rrit për 8 përqind ndërsa numri i transaksioneve me kartela në terminale POS u rrit për 18.8 përqind.

Në tremujorin e tretë të vitit 2014 numri i transaksioneve me kartela u rrit për 12.5 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë. Numri i tërheqjeve në терминаlet ATM u rrit për 8.4 përqind, ndërsa numri i pagesave me kartela në terminale POS u rrit për 24.4 përqind.

Në tremujorin e katërt të vitit 2014 numri i transaksioneve me kartela u rrit për 15.5 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë. Numri i tërheqjeve në терминаlet ATM u rrit për 6.7 përqind, ndërsa numri i pagesave me kartela në terminale POS u rrit për 37.8 përqind.

Në tremujorin e parë të vitit 2015 numri i transaksioneve me kartela u rrit për 7.69 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë. Numri i tërheqjeve në терминаlet ATM u rrit për 4.17 përqind, ndërsa numri i pagesave me kartela në terminale POS u rrit për 14.78 përqind.

Në tremujorin e tretë të vitit 2015 numri i transaksioneve me kartela u rrit për 6.1 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë. Numri i

tërheqjeve në терминаlet ATM u rrit për 0.25 përqind, ndërsa numri i pagesave me kartela në terminale POS u rrit për 15.2 përqind.

Në tremujorin e katërt të vitit 2015 numri i transaksioneve me kartela u rrit për 14.3 përqind krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë. Numri i tërheqjeve në терминаlet ATM u rrit për 8.5 përqind, ndërsa numri i pagesave me kartela në terminale POS u rrit për 17.5 përqind.

Tabela 9. Numri i transaksioneve me kartela

Përshkrimi	2014				2015			
	TM1	TM2	TM3	TM4	TM1	TM2	TM3	TM4
Numri i Transaksioneve	3,324,599	3,617,691	3,874,485	3,917,414	3,580,551	4,015,743	4,109,146	4,478,556
prej të cilave:								
1 - ATM tërheqje cash	2,245,689	2,478,440	2,640,917	2,561,090	2,339,230	2,656,966	2,647,602	2,778,819
2 - ATM depozitime	3,527	4,591	5,553	14,053	19,741	29,075	54,457	129,352
3 - Kredit transfere nëpërmjet ATM	18,770	18,890	17,690	14,810	11,608	10,875	10,166	9,923
4 - Tërheqje cash në terminale POS	4,011	4,191	3,865	1,266	1,778	2,762	7,286	2,697
5 - Pagesa me kartela në terminale POS	1,052,602	1,111,579	1,206,460	1,326,195	1,208,194	1,316,065	1,389,635	1,557,765

Burimi: BQK (2015)

Nga të dhënat e paraqitura në tabelën 9, shihet se tërheqjet në ATM përbëjnë pjesën më të madhe të transaksioneve me kartela. Në TM4 2015, tërheqjet në ATM përbënin rreth 62.05 përqind të numrit të përgjithshëm të transaksioneve me kartela, pagesat në POS terminale rreth 34.78 përqind, kredit transferet në ATM rreth 0.22 përqind, tërheqje në POS terminale 0.06 përqind dhe deponimet cash në ATM rreth 2.89 përqind të numrit të përgjithshëm të transaksioneve me kartela.

Në tabelën 10 është paraqitur vlera e transaksioneve me kartela gjatë vitit 2014 dhe gjatë vitit 2015 e ndarë sipas periudhave të raportimit. Nga të dhënat në tabelë, shihet se krahas rritjes së numrit të transaksioneve me kartela është rritur edhe vlera e përgjithshme e këtyre transaksioneve.

Krahasuar me periudhën e njëjtë të një viti më parë, në TM4 2015 shihet se vlera e përgjithshme e transaksioneve me kartela është rritur për rreth 56.1 përqind, vlera e tërheqjeve në ATM është ngritur për rreth 33.2 përqind, vlera e pagesave në POS terminale është rritur për rreth 7.96 përqind, që paraqet normë mjaft të lartë të rritjes.

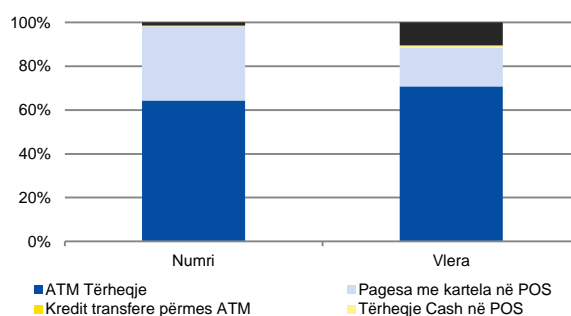
Tabela 10. Vlera e transaksioneve me kartela

Përshkrimi	2014				2015			
	TM1	TM2	TM3	TM4	TM1	TM2	TM3	TM4
Vlera e transaksioneve prej të cilave:	261,206,247	303,438,700	358,981,323	338,606,328	320,877,803	394,287,813	484,331,455	528,535,806
1 - ATM tërheqje cash	207,321,268	242,803,650	288,265,856	257,845,346	235,545,213	298,089,166	345,598,943	343,426,095
2 - ATM depozitime	1,331,075	1,808,930	2,583,985	7,764,643	10,493,541	20,875,910	45,521,302	104,537,976
3 - Kredit Transfere nëpërmjet ATM	140,399	145,977	124,375	104,706	85,780	89,297	87,981	110,562
4 - Tërheqje cash në terminale POS	3,600,391	3,932,916	4,478,684	1,866,595	2,124,611	4,165,752	10,282,945	3,783,768
5 - Pagesa me kartela në terminale POS	48,813,114	54,747,227	63,528,423	71,025,037	72,628,659	71,067,687	82,840,284	76,677,404

Burimi: BQK (2015)

Nga të dhënat në tabelën 10 shihet se tërheqjet në ATM përbëjnë rreth 64.98 përqind të vlerës së përgjithshme të transaksioneve me kartela, pagesat në POS terminale përbëjnë rreth 14.51 përqind, deponimet në ATM 19.78 përqind, ndërsa kredit transferet përmes ATM-ve dhe tërheqjet në POS terminale përbëjnë rreth 0.73 përqind të vlerës së përgjithshme të transaksioneve me kartela.

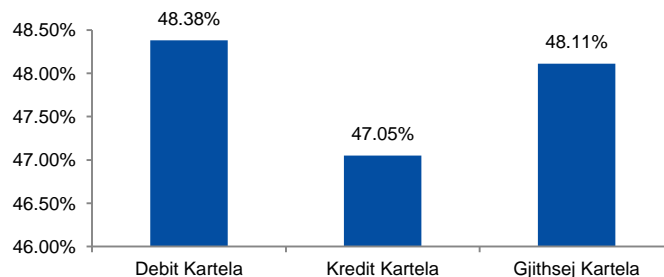
Figura 18. Pjesëmarrja e transaksioneve me kartela sipas numrit dhe sipas vlerës



Burimi: BQK (2015)

Nga grafiku 19 konstatohet për numrin e vogël të kartelave aktive. Nga grafiku shihet se vetëm 48.38 përqind e kartelave të debitit janë aktive në terminale POS apo ATM, ndërsa sa u përket kartelave të kreditit, rreth 47.05 përqind e tyre janë aktive.

Figura 19. Kartelat aktive



Përfundim

Bazuar në hulumtimin dhe analizën e raportit të fundit tremujor mbi instrumentet dhe terminalët e pagesave në Kosovë, mund të konstatohet për përmirësim të infrastrukturës së pagesave, rritje të vazhdueshme të numrit të instrumenteve të pagesave dhe njëkohësisht ngritje në përdorimin e këtyre instrumenteve.

Gjatë kësaj periudhe të vlerësimit, vërehet një rritje e përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave, që do të ndikojë në reduktimin e pagesave me para të gatshme. Kjo rritje ka ardhur si rezultat i angazhimit të akterëve kryesorë të sistemit të pagesave për krijimin e kushteve për reduktim të pagesave me para të gatshme, duke përshtatur bazën ligjore dhe rregullative, si dhe me investime dhe kujdes të shtuar të të gjitha institucioneve financiare në vend në promovimin e pagesave përmes formave elektronike.

Trendi i lartë i rritjes së numrit dhe po ashtu përdorimit të instrumenteve të pagesave do të ndikojë në reduktimin e transaksioneve të kryera me para të gatshme. Rritja e mëtejme e përdorimit të instrumenteve për pagesa elektronike, do të zvogëlojë sasinë e parasë së gatshme në qarkullim dhe do të rritë sigurinë dhe efikasitetin në kryerjen e pagesave.

Bazuar në vlerësimet si më lartë, shihet se Kosova ka perspektivë të mirë sa i përket përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave. Moshë mesatare mjaft e re e popullsisë në Kosovë, si dhe niveli i njohurive për teknologjinë e re lejojnë të besohet se pagesat elektronike do të jenë faktorë shumë i rëndësishëm në zvogëlimin e pagesave me para të gatshme, si dhe formave tradicionale të transfereve të bazuar në letër.

Nga të dhënat e paraqitura më lart, mund të konstatohet se ka ende hapësira për përmirësim të politikave dhe mekanizma të tjerë për të rritur përdorimin e instrumenteve të reja elektronike të pagesave.